

ЖЕНСКИ ПОКРЕТ

ОРГАН АЛИАНСЕ ЖЕНСКИХ ПОКРЕТА У КРАЈЕВИНИ С. Х. С.

Администрација: Кнез Михаилова, 46/1.

Уредници:
АЛОЈИЈА ШТЕБИ
ЛАРИНКА СТОЈАНОВИЋ

Београд, 15 октобра 1927.
БРОЈ 18 — ГОДИНА VIII.

Власник за А. Ж. П.
МИЛИЦА ДЕДИЈЕР

Изашио 1 и 15 у месецу. — Годишња претплата
48 дина. За иностранство 60. — Примерак 2 динара.

НАШИ ЗБОРОВИ.

«Алианса Женских Покрета» предložила је својим члановима да одрже приликом отварања новоизабране Народне Скупштине манифестационе зборове за женско право гласа. Сви Покрети одавали су се и одржали 9 октобра зборове.

Београдски «Женски Покрет», у споразуму са њиховим органом Алиансе, одложио је манифестационе зборове. Разлог одајан је у томе што Ж. П. у Београду, као наша најстарија феминистичка организација и као организација престојанке, жели да буде његов збор израз свих Женских Покрета. Стога је одлучено да учествују на збору у Београду делегати свих Покрета да би била манифестација што јачег значаја.

«Алианса Женских Покрета» захвалује свима осталим женским организацијама — које су се придружиле својим манифестацијама и тиме доказале да нас веќе јединствена воља у борби за политичка права.

Из појединих крајева добили смо следеће извештаје о зборovima:

Љубљана. Наш збор за женско право гласа успео је сјајно. Све женске организације одавале су се појезу «Женског Покрета» за заједничку манифестацију. Ако помислимо да приређивачи нису имали ни фонда за пронајам и рекламу, нити су били у стању да објављују женама успех акције у најближој будућности, морамо још више ценити успех збора и узети у обзир огроман ситан рад жена, које су организовале збор. Велика дворана «Меснога Дома» била је препуна, изборни говори и поднашње жена достојанствено, што доказује њихово високо политичко зрелост, јер су мирно и пажљиво саслушале говорнице најразличитијих мишљења. Све је здружила једна велика идеја. Чланице социјалистичког «Савеза радница» су заједно са чланицама «Женског Покрета» лезиле ноћу између петка и суботе по нашој плакату где год су нашле празно место. У радњима је тобо свачко, један и ако нису на њега навике.

Збор је отворила у три часа поподне председница «Женског Покрета», г-ца Ангела Воде, која је у своје говору јасно и лепо образложила зашто траже женско право гласа. На њега је разалог, који су пробудили жену-мајку и самосталну жену да се заједнички боре за ослобођење. Говорница је још нарочито наглавила како важан задатак чека жена код решавања питања светскога

мира. Казаа је: «Данас признају већ мушкарци, да ће дефинитивно решити питање светскога мира само жене.»

После ње говорила је у име «Хришћанског женског савеза» г-ца Шилка Црк. Она је иanela лепо карактеристичку политичку свести католичке жене. Рекала је: «Маша католичка жена је пуна мисли о женском праву гласа, још више, она је и васпитана за ње. Својев збор завршила је речима: «Презене, без утопија, ми не размишљамо срећу појединца, него за срећу целог народа.»

Као трећа говорница наступила је г-ца Ађишкова, председница социјалистичких, организованих у «Савезу радница». Она је са гледишта социјалистичких начела ванредно лепо изнела, зашто је потребно жети право гласа. Позивала је скупљене жене да неуморно раде на томе да све добијемо од нашег Краља јер «не кријемо све данас одје и које сте кријете борити за жељско право гласа и тиме прво уређена данашњег друштва, постаните агитаторе да нас време не затекне неспремне.»

Сви говори били су примљени са великим одобравањем како од стране жена тако и од стране мушкарца, који су дошли на збор. Збор је био сјајан и речит доказ да су словеначке жене без разлике мишљења за политичку равноправност. Резолуција је била примљена са великим одушевљењем и једногласно.

Напоменути морамо и то да су словеначке новине без разлике партијског обележја писале о збору ванредно симпатично и с пуниим разумевањем за велико морално и стичко значење женског покрета. Нарочито приликом треба да се ода «Савезу радница» који је организовао и ван Љубљане зборове за женско право гласа и то у Јесеницама, Бохињској Бистрици, Залогу, Руше код Марибора и по целој Межишкој долини. Свауда је била примљена наша резолуција.

Организовањем збора доказао је «Женски Покрет» у Љубљани да је способан велике улоге, која му долази са феминистичким покретом у нашој земљи.

Загреб. — Из Загреба смо добили овај телеграфски извештај: «Скупштина прва добро прошла. Дворана «Метропол-Кина» беше посећена. Говорили су: Мира Волварак-Кочунда, професор Олга Шаринџ, Д-р Зенка Смеркар, Марја Кумичић и госпођа Мајер. Од радикалне странке г. Грба, од чучке г. Греџ, од социјалистичке г. Фишер и г-ца Берберовић. Друге се странке нису одавале. Детаљнији извештај шаљемо. Резолуција примљена једногласно.»

Варајдин. — На позив «Женског Покрета» у Варајдину све женске организације одавале су се да одрже заједничку манифестацију за женско право гласа. Дворнују Градске Вјешнице дукне су плаћује жене, свих дод старости и свих стаљка. Било је и мушкарца, интелектуалаца и

просијана жуди. Председница Женског Покрета, г-ца Луција Персели отворила је скупштину ристучивачињом важност тога састанка. Г. професор Фрањо Галипац одржао је предавање о Угјепају жене у социјалном и културном погледу, истакнувши наше највеће жене, од Цирије Зуворџић и Катерине Зринске до данас. Цијело предавање одисало је толиком топлином да је очито најповољније деловало на саслушатеље обојета опона. Предавањ је био бурно пријаман. Затим је г-ца Луција Персели говорила о неправедности многих заједница, која тако тешко тангирају жену, нарочито она која се односе на жену а странари су без ње па чак и против ње. Истакла је најредне државе, а нарочито Чехословачку, где је овај проблем учешћа жене у политичком животу, риешен на добро кољо жељено толико и државе. Овим је држава добила велики плус, што се омигује ни свима пољима, а највише на социјалном и културном. Истакла је велику важност права гласа за жене. Говор је праћен с највећим интересом, а сузе у очима наједнијих и најскромнијих наших сестара набрљени су свједок да им је из душе говорило. Затим је прочитана резолуција, која је са одушевљењем прихваћена. Учесница су развољно у чарстој нади да ће се и у нас пољо столама осталих напредних држава и исправити вјековна неправда нашојена жене.

Сарајево. — Из Сарајева смо добили следеће телеграфске извештаје, који гласи: Збор преко очекивања успео. Резолуција од свих присутних са одушевљењем примљена.

Босански Брод. — У 4 часа поподне био је у клубу наша Покрета збор за женско право гласа. Збор је био врло интересант, јер је неочекивано, а био је присутан и дијел број господе. Све жене без разлике стаљка—домаћне, трговичке, чиновнице и раднице—одушевљено су поздравиле говор и једногласно примиле резолуцију. Збор је отворила председница «Женског Покрета», г-ца Ана Поповић, са кратким говором о значењу збора. Она је говорила о значењу политичке равноправности и о значењу збора. Затим је г-ца Јована Иванковић, секретар Ј. П., одржала веома опширан и лијепо говор о раду жене код нас и на страни, о њеној борби и резултатима за напредак човечанства, о потреби политичке равноправности жене са мушкарцем. Неколико мишљења узело је ријеч, неки са одобравањем а неки против гласа. Противница збор политичке равноправности нису нашли на одобравање жене. Затим је примљена резолуција једногласно. Тиме је ова прва наша манифестација завршена са надом да ће наша заједничка борба донети позитивне резултате.

Сплит. — Наш збор је био у клубу «Карман» у 11 часова до подне. Дворана је била препуна. Пошто је био први манифестациони збор жена

у нашој вароши, владало је за њега веома велико интересовање. Збор је био велика и сјајна манифестација грађанске свести жене и јак анал Народне Скупштине да завољоу наше захтеве. После отварања збора говориле су Др. Терзић-Павичић, наш бивши посланик у Вашингтону, адвокат Др. Бујић и госпођа Јованка Шилак из Сарајева.

Крагујевац. — Одмах после збора у Крагујевцу добили смо следеће телеграфски извештај: У препуној сали женског и мушког свџа у највећем реду одржан је збор Женског Покрета. Резолуција примљена једногласно. Овоме извештају додјемо још то да је поред говорница и говорница из Крагујевца говорила и г-ца Јелена Петровић, управница чланица Женског Покрета из Београда.

Бели Манастир (Барања). — Иницијативом госпође Баране Рутке основан је био пре кратког времена у летома баранског свџа, Бели Манастир, «Женски Покрет», који је извршио са врло успешним ратом за заједничке циљеве свих Женских Покрета, и није заостао ни у нашој заједничкој манифестацији за женско право гласа. У том мјалору свџа била је у недељу, 9 октобра, врло лепа манифестација жена. На збор је дошла потпредседница Женског Покрета из Београда, госпођа Милица Дедјер. У 3 часа по подне отворила је збор и сави грађанске чланице председница «Женског Покрета» у Белом Манастиру, госпођа Рука. Затим је говорила великом броју скупљених жена госпођа Дедјер, која је изложила рад жене као мајке и васпитачице будућих покољена пре и после рата, као и све неправде које јој закон наноси. Нарочито је подукла да жена, тражећи право гласа, не мисли стрмоглавено да упадне у партијске размјерне политичара, него да се бори за безе животне интересе нашега народа. Као што срећа сваког дома зависи од доброг споразума жене и мужа, оца и мајке, тако исто и срећа једног народа данас у ново доба зависи само од заједничког рада и равноправности сваке жене и мушкарца.

Говор г-це Дедјер био је поздрављен са одушевљењем и резолуција је примљена једногласно. Затим је узео реч г. Лаја, муњик, и врло лепо речима на немачком језику поново изложио целокупан говор г-це Дедјер, анедујући на све жене да се придруже сестрама, окупљеним око Женског Покрета и да траже заштити својих права, која је жене Велики Учитељ, Христос, у својој науци признао, а законодавци јој оспоравали.

Дубровник. — И ако у Дубровнику немамо Женског Покрета, ипак су се организовање жене у Дубровнику придружиле нашој манифестацији. Од «Женске Задруге» у Дубровнику примиле смо овај телеграм: «Солдарисмо се са нама у борби за женско право. Поздрав Дубровнички нас је још нарочито разнесе-

лио, јер доказује да су жене у свима крајевима наше земље постале све сине и да хоће заједнички са нама да се боре.

Организоване, свесне жене казале су своју реч, одаживо, обављано и достојанствено. Пуне идеалима и искрених жеља да раде за добро свих, очекују од владе и парламента да уваже њихове захтеве.

— Резолуција, примљена у свима зборима 9 октобра гласи:

Жене скапуљене на збору, на дан 9 октобра, траже на основу чл. 70 Устава опште и једнако, активно и пасивно, право гласа за Народну Скупштину и за сва самоуправна тела.

Осим балканских и романских држава све остале европске земље изједначиле су жене са мушкарцима у последи политичких права, и у свима тим државама резултати женског учествовања у политичком животу одлични су. Последица политичког изједначања била је та да се социјална свест жене као грађанке високо подигла, јер се она осетила потпуно одговорно за добро народа и државе. У нашој земљи, у којој је на

свима пољима јавнога живота толико нужен интензиван конструктиван рад, за који жена има неспорно раднајше способности, сарадња великог дела нашега народа, који сачињавају жене, не само да је потребна, већ је неопходна, тим пре што се наша држава налази у стању, у којем не сме да одбади ни једног способног радника.

Нашки политичари и државници увек представљају нашу земљу као демократску, а права начела демократије траже неминовно једнакост свих грађана без разлике пола и класа. С тога и у име демократских начела, чији смо ми приврженици, захтевамо потпуно политичко изједначање са мушкарцима.

У својим државима су развиле жене велику делатност на свима социјалним пословима. Та делатност ни била још много већа да је женама могуће да тај преко потребан рад систематски развију и спроведу уз сарадњу целога народа, државе и самоуправних тела.

Тражимо од Народне Скупштине да у изборни закон увне допуну, којом ће дати и женама право гласа, опште и једнако, активно и пасивно!

Поздравни говор

Председнице Нар. Жен. Савеза на Скупштини у Суботици.

Драге сестре Суботчанке, из свих крајева наше миле отаџбине дошле су к нама ваше сестре да у вама на вестрину сагледате, како изгледају наше Лубавице, Сплита, Скопља, Сарајева и Бледа, манифестују идеју о духовном јединству свих жена наше триомене Краљевине.

Ви који на северу тако дивно чувате нашу народну мисао, примиле сте нас у наш сестрински загрљај на начин који је само вама својствен; направили сте нама будуће наше утицаје, који ће о нашем неодамашном то стољбулду поети својим крајевима наше делатности.

Госпође и Господине, Посета Леи Абердин и поверење онако једнодушно извршено Управу Народог Женског Савеза прошле године на Бледу, били су наш подстрек и дали нам храбрости да предлазимо наше свих теškoћа, које су изазвале о нашем неодамашном то стољбулду поети својим крајевима наше делатности.

Скоро 40 година постоји Савез свих Женских Удружења на целома свету, у који су ушле жене свих раса, свих религија, где је свака радна да свој идеји и где је свака имала у свим приликама свога живота за циљ: пронаћи примену тога златног принципа.

Главни циљ Интернационалног Женског Савеза јесте: зближавање његових чланова, који доводи до узајамног споразумевања и поверења између свих жена, које раде за добро човечанства.

Оне се скапуљују и претресају питања, која се тичу појединачна, породице, друштва и државе, излажујући пред свом политичку и религијозну питања, која би могла да доведу до неусуђања.

1899 г. Интернационални Савез једнодушно је усвојио принцип одржавања мира. Очевида је истина да постепено остваривање мирољубивих идеја, које ће донети безбројна добра народима, као и човечанству, треба да се запине у највеће заслужене жене. Неједнак, човечије, разумна и будна, која им је одређена у будућности, оне разумеју боље сићушност посебних интереса пред једним великим светским миром.

Схватљивој огромној вредности же на у овом питању, велики пријатељ и нашег народа Вилсон удостојио

је велике части делегате Интернационалног Женског Савеза пријављујући једино њих 1919 године свечано у потпуној седници.

После овога пуногеног женама целога света сви се Народног Савеза залажу солидарности у одлуци да заштите будуће генерације од страха, које људски ум не може да замисли.

И данас један од најславнијих стубова Друштва Народа јесте Интернационални Женски Савез, који је у једном изванредном положају, јер има у својим члановима и сарадницима из целега света, и ступио је у сарадњу са члановима на породице свију земља. Иницијативом Интернационалног Женског Савеза створена је у Друштву Народа и комисија за хигијену, која се до сада дала збојних резултата. Сем тога, што је сближила научна дела целога света и тиме допринела својој главној идеји, она је успела да заустави и да ублажи многе теškoће болести, које су сатирале човечанство.

Преко својих комисија: за једнак миром и сузбијање трговине белим робом, за законе и легалан положај жене, за право гласа, за штампу, за заштиту омладине, за васпитање, за заштиту иселеница и њихових породица и за држављанство удате жене, којима председавају највиша капацитет међу женама целога света, Интернационални Женски Савез допринио је у Свету уједињавањем највећим светским организацијама. С поносом можемо да споменемо, да је Интернационални Женски Савез 36 година радио на принципу потпуног изједначања великог Савеза са малим, дајући им појединачно број гласова при решавању, каде је Друштву Народа тај његов систем изједначања великог са малим усвојио.

И наше жене остварили потребу да се прикључе тој великој акцији жена целога света, стварају у Србији Народно Женски Савез по угледу националних Савеза осталих држава, под првом председницом покојном Савком Суботић. После уједињења, плећеног прескупим жртвама, ојачан је Народно Женски Савез Краљевине Србије, Хрватске и Словеније приступом великог Друштва из свих европских, под председництвом покојне Данице Христић, која је чинила велике напоре за то.

Прикључивши свих друштва српских, хрватских и словеначких у почетку није био јак сузов. Тој нашој највећој организацији, коју смо же-

леди да чувамо и негујемо као најлепши цвет, који је поникао из крви наше браће и синова неодојало је нешто. Том лепом цвету недостајали су листићи, највише хрватски и словеначки друштва, и ми смо сви то дубоко осећали. Сва савезна удружења и друштва из свих Сестринском нежном руком, која је уздвигла поверења, ми смо га неговали. Напоном искреном душом ми смо му давали даха. И, најзад, сви његови листићи су се бујно развили, јер су нам у Савезу сва хрватска и словеначка Друштва и данас се боје тога цвета славијају у најлепше хармоничне тонове, које општају симболично изазивају чврсте мисли. И ми смо, будице чврстоте наше државне идеје, видосмо у присаједињиву свих држава пут ка нашем духовном уједињењу, који ће донети срећнији живот нашој деци. Задаћку идејом правде, правичности и несебичности, ми смо се, жене и мајке, из свих покрајина наше велике домовине сложили и жртвујући посебне интересе општина показујемо пут нашој деци и младима у својим школама то су речи, које нам долазе из крви оних жртва, од који је последњи био покојни генерал Кочачевић, коме и са овога места кликујемо: Слава му! Слава, слога толика је моћна да ће она угушити прасак свих наклепних машина.

Користећи се изванредним угледом, који је наш Народно Женски Савез заборавио у иностранству, он га је употребљавао за 34 Националних Савеза обавести о стравојитој погубици наших синова у нашој ослободбеној домовини, у којој је свака стопа и првице заљивена крвљу.

Чврсто држећи у рукама заставу Народног Женског Савеза на којој је написано: "Чините другозе оно што желите и вама да се чини", преко свих теškoћа, ми смо вам је изједначили у своме и са сестринством онекивали смо овај дан да се предлаже. Морам да истакнем у целом овом периоду једнодушност Управе свакој прилици за то у име своје, у име потиредајности г-ђе Миле Си мић, коју је дуга болест омеда да динас беду међу нама, у име целу Управе другим потиредајницама: Ђе Злати Кочачевић и г-ди Фриње Тучић, предвојници и старешине сарајевске и Чубриловске, који и 133 у управним чланцима, изаваљуем за хваљност.

Са дубоким жаљењем спомињем смрт управне чланице Јелене Омучевић Бизаро, као и чланице проваг Управног Одбора Зофке Кведер Деметровић.

Поздрављајући вас све, драге госпође делегате, које сте учиниле велике жртве остављајући своје дојаве и које се нисте застрашили ни дилемом ни теškoћама на путу, ја вас поштом да са онима који су поздравимо Њено Величанство Краљицу Марију и изразимо нашу одличничку одност; да поздравимо председницу Интернационалног Женског Савеза Леи Абердин, која је са највећим интросованом прати рад нашег Савеза. У име свих делегата захваљујемо Г.Г. Министрима Просвете и Трговине који су пенсали рад наших жена и који су остварили тајна даше на наш скуп и остварили своје изасланке. И, најзад, поштом на све сестринске поздраве нашим драгим сестрама у Истри, Горици, Корупској, и Нотранској Долини, које се можда са сузов у оку сећају данашњег нашег састанка.

Београд.

Лепосава Петковић.

Школско васпитање женске омладине

(Ставиште „Женског Покрета“ у Сарајеву поводом рекулације средњих школа.)

Женски Покрет дубоко је заинтересован питањем васпитања подмлатице.

Чланак г-ђе Живојинић напусти је пре пољавне наредбе Мин. Просвете за рекулацију гимназије у овој години. Због привременог постојања на жене средњих школа, образовање, ни овај чланак доносио у целисти.

Уредништво.

ка, специјално девојчица, јер му је „просвећивање жене“ једнако важна задатка као и „заштита њених права.“ То питање постаје актуелно, јер се у неке средње школе уводи нумерус Клаусус (н. пр. у перариједи), неке примаму само мушкарце (н. пр. средњих школа у Сарајеву), а неке се уклађу.

Поред теоријски обавезне основне наставе ми у Босни и Херцеговини и у Јужној Србији имамо 81% аналафабета, од тога $\frac{3}{4}$ жена. Кажемо теоријски обавезне наставе, јер видимо да је и по градовима, а поготово по селима баш тих најзастојалијих крајева у погледу писмености — основна школа фактично необавезана за девојчице.

Првотна иницијатива за сузбијање анафабетизма имала је мало добрих резултата. Чак и друштво „Просвета“, солидно организовано, ремионирано и расположаљиво са довољно средстава, после 25 година рада у вама да се „анафабетизам“ у народу не може искоренили тежакимија за писменост. Све оне мере и наредбе процајале су у праћу, а иницијатива борби против неписмености, оне је само да тако кажемо, прва омија. Анафабетизам у народу може једино сузбити и коначно уништити основна школа. (Алмањак 25 год. рада Просвете, стр. 77.)

Средња настава, која располаже гимназијама, перариједијама и веодма малим бројем стручних, звантаских школа, не може бити тако позлази са стовишћима да се средњешколско образовање мора бити само оним, који ће са том сирпом зарађивати, то је чиновинарство. Аасолутично се не може оправдати ставиште да је ради „интерпродукције интелегенције“ потребно тако енергично ограничавати број средњих школа. Ниједна култура државне не може озбиљно развити и остварити своје циљеве, да интелегенција не поштује и изразом не разумевају омет само чиновинарство — најмање ми, који имамо 81% анафабета — а трпимо у нашем јавном животу највише од стварног незнања и душевне примитивности.

Ко може људима да пружи знање него школа? Па ако ми заиста трпимо од такве недовољне сиреме, а на жалост, тако је, онда је питање: како смо можемо оградити своје прогностичке решење финансијског закона, чи 133 за год. 1927-28, према којем у цијелој држави сме да буде 80 пуних гимназија, а преосталих 36 имају се свести на неоптуне четвороразредне гимназије. Без обзира на пријашње одобрење Министарства Просвете сад се на тај начин уклађу инвеширање гимназије у местима, где је гимназија неопходна, а неопходна је (Чачак) Некемо улази и у детаље, како ће економску штету оно нећеће довести родитељима, који су децу већ сместили по гимназијама, који треба сад да се укину, него предлазимо на други интересантни пасус објашњења г. министра Просвете, где се каже: „Сваки онај који буде ледирно да извршене гимназије остану, тај нека није компензован“, који би гимназија треба да се укину, а не да се повећа. Само се такви предлози могу узети у обзир и дискутовати, јер се број од 80 не сме прићи.“

Не само ми код нас могао тврдити да је ма где средња школа неопходна. Изгледа да ће се дозволити да и у овом питању одлучују партијски интереси без обзира на стварне потребе народа. Да су стварне потребе народа такве, оштре и трговачке при допонућу овог решења, изгледа по томе, што је сасвим прозвонљиво донесена одлука: 80 великих, 36 четвороразредних гимназија — без обзира на просветно стање и просветну потребу народа. И ако ми потпуно признајемо и оправдавамо разлоге државне штеђења, мислимо да ипак штеђење не може бити јединог мотива при одређивању броја гимназија, поготово кад се на основу нашег стављају народу на расположење друге — можда — савремене и практичне школе: трговачке, занатске, пољопривредне и т. д. Па чак кад би и тих довољно било, да ли се сме ограничити тежња људи за често хума

инстиктивом образоване? Зар сме хуманистичко образовање постати монополи чиновника?

Док најкрупније земље отварају све већи број установа смљних нација «народним универзитетима» да би свима бде разлике дла могућности да макар и касно ипак окове плодове људског знања — ми затварамо оне школе које имамо. Или зар није знања блага свима људима, а зар не треба — нарочито гимназије да васпитају више људи, и осим бирократије? И док се овако уклађују гимназије а не отварају школе еквивалентне друге средње школе, док се у препариција «рима само *summus classus*, све у знаку штеђе, докле се државни буџет оптереће са четири универзитета са многобројним факултетима!

Не као феминисткиње, него као дубоко заинтересован грађанин, ми водимо бригу о земљи, што се види напредовања наше заједнице. Ми видимо да просвета је на полаку напредује, а живот ставља све веће захтеве. Непросвећен народ као и сваки појединац не може да изврши борбу, а зато ми у првом реду жељели смо да се опште просветно стање наше земље подиже на основу наставе и допунујућег средњешколу. Али, пошто смо ми дубоко убеђене да су први услови за добре законодавце и за свесне извршнике закона васпитане и културне мајке, ми се нарочито морамо да зауставимо на васпитању женског подматка, и у томе раду морамо да поставимо предпоставке створимо народне и приватне женске средње школе, ми девојке морамо примати у све наставе заводе који постоје, водети рачуна само о њиховом индивидуалном васпитању без обзира на који ће начин оне стечено знање искористити.

И ако ми нипошто нећемо да разним знањима одвојимо жену од њених деце, а да се она криво не дозволити да се образовање не стави ван сваке забране и границе у интересу општег добра. Јер се последице незнања жене и мајке болно осећају на друштвеном организму у биолошком и социолошком смислу. Уосталом, ми знамо да о свакој родитељи не желе као крајњи циљ да им се кћери дефинитивно посвете ка послоима ван куће, и да издеи издеи да им не могу оставити какав ми ми раз, а браќ данас у економском смислу негаранту сигурну егзистенцију, они у првом реду хоће да осигурају кћери да у случају удаје — према потреби, могу у интересу своје фамилије и зарађивати.

И ако знаста заслоњене жене по разним уредима, државним и приватним, да знања не могу бити све ути нутни на тај начин, да се девојкама ограничи могућност образовања. Она врста конкуренције чију опасност и ми признајемо, последица је економских прилика. Док се оне не уреду, биће жена присиљена да за рађује ван куће, јер се само то наградити у новцу. Економске прилике оне који неће уредити своје одајда и жене, које су у половини живота, са одређеним својим животном потребама и захтевима буду током образоване да могу активно учествовати у националној економији.

Они који доносе одлуку о затварању средњих школа, који ограничавају број девојчица у извесним завојима, који девојчице из других средњих школа уклањају, полазе, како смо већ рече, од интереса државе да такве школе служе васпитању чиновника, а не људи, и пошто жене не сачињавају грб чиновника, разумљиво је да се за њихово образовање мало ко брине.

Али, они који су најодговорнији за душевно и телесно здравље будућих поколења, који најкоректније приказују утицај живота на индивидуалне способности, то не само да биолози и хигиеничари, они тврде да је «у еволуцији човечанства мајка најважнији фактор и као таква треба најважније неге». (Н. Selhheim). То значи да није довољно од жене створити физичко савршену мајку, него,

пошто се душевни квалитети наслеђују као и телесни, треба јој дата према њезиним индивидуалним способностима највише савремено образовање, како би жена у еволуцији човечанства и у душевном смислу одговорна само заједку.

Дуго је времена требало док се стекло уверење да је жена уопште способна за средњешкошко и универзитетско образовање. Али, чим је то признато, укињена је потражња, коју су саме жене донекле скривале. Пошто су успеле да савладају и највише доктрине, прокламовале су да су једнаке мушкарцима и сматрале су за особиту част, кад им је неко признао умску памет. Ово је хваћено имало лоших последица нарочито за женску наставу. Од почетка осаме до краја средњешколе наставе код девојчица уопште не налази се немарује природни позив жене, њезине функционалне и психичке особине, факат који ће имати несумњиво лоших последица за душевно и телесно здравље појединца и постоства.

Астрахирајући сада, како учите на децу, објег пола пословнонаставе, професионалне просторија, нехигијенске школе, недовољно наодори, недовољно кретање и т. д., недостатаци од којих наша деца, мушка и женска вома пате — треба нарочито да нагласимо, да девојчице баш у доба средњешколске наставе проживљавају најнегативније доба свога живота. Н. Selhheim, биолог и специјалиста гинекологије, каже: «Пубертетско доба девојчица много дубље промене у цијелом телу и у његовим поједијним органима него код љекака. Врло лабилно стварање крв, лако оболевање од инфекцијозних болести, којима мушко дете у тим годинама лако избегаје, чине од преморности у то доба пробу животного капацитета.»

Немачка је покушала врло енергично мјере за једнако васпитање. Ту су отворене нарочите женске средње школе, које су водили рачуна о женским психичким и телесним особинама, дале девојкама спрему за универзитет, за друге високе школе и, што је најважније, васпитале их да као мајке зајмта буду живи по своји идеје дјелу «универзитетна човјечанства» (Н. Selhheim). Поред овиј школа у свим наредним земљама отварају све више т. зв. световнонаставе за средње школе, које живе утицелу на њихово тело способни. Ми свега тога још немамо; шта више знамо да ни за дуги низ година тако нећемо имати.

Незнање је душевна неопходност, исто ко што је болест телесна неопходност. То вреди поједнако за жене као и за мушкарце. Конкретно ми желимо: *док се не отворе специјалне средње школе за женску децу, да се прво уведе у средње школе основне и средњешколске школе за младе девојке, и да се засад обрати бар нека јавна хигијенска приликама њихова.*

Сарајево.

Др. Мања Јувановић.

Штасто право гласа?

Формирање општина у Босни и Херцеговини, као и обећање владе да предложе парламенту нов општински закон, узбудило је интересовање не само код мушкарца него и је жена развила акцију да добије право гласа за општинске изборе. Ова појава није само изазвала интереса провесати разлика, као социјално културни фактор ове државе оназила је многе грешке и негативне стране општег народног живота. Слаба култура наших широких маса отворила је широм врата свима невољама, које га тару и испрљују.

Туберкулоза диједи наоруду снагу, венеричке болести окожују читаву земљу, алкохолizam довршава, што во докле не стигне. Алкохол се увукао у наша села као једна немилостива потреба, те упропаштајуће сила и морално и материјално. Карактеристично је то да најзастајалија мјеста, као и најзастајалији елементи, највише погоднују овим невољама.

Туберкулоза узбује годишње 50000 жртва у држави. На Босну и Херцеговину отпада 5000 и умре 29% католика, 31% православних и 44% муслимана. Венеричке болести највише карају где је претежно муслимански елемент. У Цазину најчистијем муслиманском мјесту заражено је 12% од сибилица.

Наша држава поред Румуније и Русије издваја у земље Европе са највећим моралитетом, што значи ниску плату. Док у Данској моралитет износи 133,3%, у Шведској 137%, у нашој држави тај је број више него доуструки и пенје се на 29,4%.

Ко је кривац за ове поразне цифре? У првом реду незнање, нарочито жене где писаност стоји на врло слабом нивоу. Код нас има 16,8% писмених мушкарца а тек 6,5% писмених жена. Најгоре је олет стаја муслиманка где има 99,68% аналфабета.

И без такве статистике, и поред обидне наставе и за мушку и за женску децу, муслиманке се овај закон — муслиманке изајву школе — ако нема женских одељена — осеће девојчице чувају стада да њихова браћа иду у школу јер ће они бити војници. А жена — теље куће и породице, од које зависи срећа и мир домаћег огњишта, живи као и жена прабаба, гуши се у незнању, закопава своју децу и тјени се, јер је тако суђено. Не само овај илустрација нашој народној души, већ треба да се се утросне још много и многе снаге интелегената, органичине се полазак школа и уводи се у учитељске школе и *summus classus*. Учителица као једини интелегент села позвана је у првом реду да изјени ово народну болест, али не причава ек катедра, јер то оне само причне, него да енергично диве свој глас као противник постојећег стања, да ради и поправља.

Трајало право гласа и да се уло војни принцип и да подигнемо жену, јер подижују жену — подигнемо државу.

Сарајево.

Војислава Јанковић.

О јавној радници.

У «Женском покрету» од 15 септембра до 1. Октабра, Ј. Познинова врло стварно и толико жељити јавној радници. Јест, полагајте да девојчице је често врло тежак, а оне жене, које живе у средњим приликама не би нипошто смјеле равнодушно бити испраз своје сестре — патнице. Срећно не треба боље и заштите, већ несрећно! Ј-ја Познинова вели да жене болних кругова не познају бједу ове жене и потребу бједне. Дојде тако, на жалост, првог јесе, стаје тако, не би велики број жена, стаје тако, ко од Женског Покрета, који се баш и покренуо у првом реду да заштити неважтећу. У жене је природна топлина осјећаја, а њезин додокруг (у обители) у управу предестинира да види социјалне рне. И што је природније, него да у својој срећи мисли на несрећне? И што је још сама срећница, треба да се тим јавно посетити несрећној сестри. Јевише је једна од срећно ухватах жена казала: «Ја ја сам срећна, што ће ми жени Женски Покрет?» Не могу јер ровати да је иста жела толико себична. Већ види се не разумјевања! Организације се стварају за заштиту угрожених, потчињених. Жена је најбоље моћи схватити несрећну и потребу бједне, и према томе и најлакше наћи путеве да је ослободи. Социјалне рне, несреће, могу се лијечити уредима и законима. Нех досада стварају сами мушкарци нека за а за нас, а ето у највише случајева и проти нас! То је оно, што нас највише нагнои да ступимо, како кажу наши мушкарци — у «полицу арену». Не ради политике саме, већ ради судоловања код стварања закона: како да се законом заштити много бједне жене што мушкарци. С тога коме је стало да се све социјалне невоље «индикаторе» или жете, нека се не пројиви равноправност жене. Она ће бити јака пот

пора и најкомплетнији фактор у том племенитом настојању.

Што се тиче назива јавне раднице, припомињем да је свакако у реду да се — не само јавне раднице, већ и свака зрелија девојка насловља са «јоспава». Ако је тај наслов часнији, не знам; али ако га сме носити једна госпођа, до јуче можда још «ледица», што га не би смео носити нико из нашег, као млада и слободу коју плете радети не само за себе, већ за људско друштво. Наше хрватске учитељице су већ пре неких петнаест година од прилазе извојевале, да им је хрватска влада у Загребу одредила свакој бде разлике наслов госпођа. Па у нас Хрвата тако већнином условају сваку зрелију жену, да не чудим да то код наших сестара Српкиња још уведено није. Најчистије се ће то што скорије и у њих бити.

Вараждин.

Луђина Перкови.

Школа Интернационале Лиге Жена за Мир и Слободу.

Од 24 августа до 4 септембра одржана је Интернационална Лига Жена за Мир и Слободу своју летњу школу у Глазу, у близини Женеве. Сваке године одржава Лига нарочите школе да упозна своје чланове детаљније са којим вањним питањем интернационалног живота. За те школе доводи Лига врло најбоље стручне предаваче, тако да се дотично питање осветли са свих страна. Преднавају су увек са дебатама. За овогодишњу школу предложила је француска секција Лиге да се за предаваче — Кадо Француски и Италијански — школи је била и госпођа Мазена Милојевић, председница Женског Покрета у Београду, и она нам је послала овај извештај:

На дневном реду је било питање колонија — питање односа беле расе и раса у боји. Предавачи су били изврсно, предавања извршно додобра и спремна. Питање о колонијалном познанање питања и у исто, а да скромношћу и чедношћу Мадам Жув и г-ца Мадлен Ролан, сестра чувеног француског романисера Роман. Ролана, највећше живог борца за мир — писца оне чувене књиге «Изнадгужеве» написане за време рата у Швајцарској. У тој су изражене идеје против рата. Мислим да он и данас још не сме да се врати у Француску. Био је у Глазу, Упознао сам га. Није узимао грб, бољест је, нагледа да је туберкулозан. Али је све живо пратио својим необичним плавим очима; у моментима тужно-благим, у моментима провидљиво оштрим, што чини велику промену у изразама његова лица.

У резолуцији се од прилика велико да се циј околностима земљу Инт. Лиге жена за мир и слободу по истрпном посматрању колонијалног питања констатовао: да не постоји инфериорна раса, да су све расе једнаке; да народи жуто, црне и др. раса имају своју културу и способност да самостално развијају; да је колонизација тих земаља погрешна историјска културе; неосудителна, добрих путева; да свакој школа (име се у осталом врло мало службе урбуфеници) наредо и зависност тамошњих народа, застој у развијању њихове народне културе и уметности и заната и осиромашавање. (Јер способности а својом владоу потпомогнути Европција прву свла природна блага колонизираних земаља).

Зато, осуђујући колонијализам у опште и економски империјализам, који се и ван колонија ширити (као на пр. у Кини), сматрајући да је био и

да ће бити узрок ратовима тражи Лига: потпуно саобраћај народа у колонијама, нарочито одмах оних на рода који ту слободу траже.

За „репрелат“, подударног професионалца и државног чиновника, Лије дошло разишче, који још не представљају народ, који не могу са тим да живе, тражи Лига да се култура удеси према њиховом животу и њиховим потребама; да им се допусти слобода, да се укине принудни рад (travail forcé) који до данас још увек тамо траје некад три, некад шест месеци, а некад и годину дана. То је који би ови ниш пласени, а који је за државу или за нека друга индустријска предузећа, привилегирана од стране државе све у циљу — бајги — економског напретка и развијања.

Такође тражи Лига да се хигијенским прирачником обрати највећа најмања. (Др Р Швајцер, Швајцарци-Немци који се доводе у међу. Историјски подаци најобавезнији) и најнездравнији крајевима искористи своју слободу лекарску професију, сам је заједно са уробеницима био издир и подигао себи кућу где је прегледао болеснике, а после подигао и болницу, где дајеко од државе и њене помоћи, ослањајући се на снагу самог уробеника и његове земље, показује да којим би путем требало сама колонијаторска влада да иде, кад би јој били у циљу интереси самог народа тамо. Тај др Швајцер је у своме предавању са пројекцијом представио живот уробеника, почетак свога рада тамо, своје напоре и свој успех.)

Посматрајући рад Лиге у овој школи, каже г-ђа Милошевић на крају свога излагања, дошла сам до закључка да је потреба велике секције Лиге код нас без сумње велика. Последњих дана трајања школе дошла је у Глан и Немца Хајман, која ми се од својих највише допла. Пропутовала је нашу земљу. Она верује да ће наша и немачка жена учинити највише за мир

али чим наступи конфликт, жена увек увиђа да ју је законодавство криво заповишало.

Као супруга и мати, васпитач будучег грађанства, жена стоји пред сложеном правном глумом, милошћива и злочињница. И док други декларисани знају да после ослобођења и враћање чести ступају понова у ред равноправних грађана, догле жена то успева тек после смрти свога мужа. — Лепа утеха, личност може да се спасе тек после смрти љубљеног супруга!

Не постоје револт жене ни пред својим мушкарца против извесних закона, ми још морамо чекаати док се они не измене. Дугогодишња борба и пропаганда, није донела очекивану правду.

Наша жена пре свега треба да ради на томе, да дође до права гласа. Жена која заузима социјални положај, треба да има право гласа и право надлежног мушкарца тако положаја. Право гласа је само олга факт, кад се будемо више видели неједнакост полова пред законом.

Где постоје једнаке вредности — тамо мора бити и равноправности. Право гласа данас одлучује способност, а не пол.

Само право гласа за жене моћи ће спести нашу расу од алкохола, сифилиса и туберкулозе.

У једној оуброј државе Wyoming (Америка) чинио је алкохол невероватно несреће, дуго се нећало као да се одбране тога за. У добри час изабрали су за градоначелника жену, која је одмах укинула точене алкохола и позаварали све гошенице. Она се није бојала прети стваљих пијаница и поседника зетина, она је била једнака. После неколико месеци дхони су се умирили, и град се опростио пијаница.

Ствар је проста, али мушкарцу антипатична. Против алкохола само жена уме да употреби проста средства. Оваква изненађења би видео и наш Парламент са уласком жена.

Панчево.

Г. Поповић.

Белешке.

Конгрес правника. — 22. 23. и 24. прошлог месеца одржан је у Сарајеву трећи конгрес правника. Поред осталих питања, на конгресу се овој приликом дискутовало и о правном положају узате жене по којим је језуто криво одлучено. После неколико дана, приватног правног положаја жене у брачно имовинском и наследном праву треба уредити на основи равноправности.

2. Ступање у брак неограничавање се правна и пословна способност жене ни у чему. Удата жена располаже својом имовином независно од мужа.

3. Удови треба дати избор између права на наследство и права на издржавање за време удовичког стања.

4. Преживели брачни друг треба да има свакако из посмртног имања нужно издржавање које му недостаје.

Из ове резолуције се види да је најкомпетентнији форум за давање мишљења о правним питањима, која се у конгресу бавили, јесте иста група од оних судија из пету тем којим је кренуто 1925 године у погледу правног положаја жене. Приликом изједначена законодавства у земљи, напознатија траса нашем законодавству је обележена, на њему је да њоме и пође.

Испит у домаћинској школи у Селпау. — 26. ов месеца у присуству инспектора Министарства Просвете, г. Ј. Поповића, одржан је испит у школи за домаћине у селу Селпау код Крагујевца.

У овом програм које су учеснице имале да пређу за непуних пет месеци, о живици, домаћинству и култури, завршен је, ахваљујући труду наставнице, са сјајним резултатима. Деца су одговарала трезвено, са потпуним разумевањем предмета.

По свршеном испиту г. Ј. Поповић се захвалио Женском Покрету

на оснивању ових тако потребних школа, и г-ди Ст. Јовановић, управитељи ове школе, на свесрдном заузимању и покртвовању. Затим је присуствима приређен ручак који су сачинили сви учесници.

Међу гостима су били: велики журан из Крагујевца са гошпоном, председник општине крагујевачке са гошпоном, фењерал Терибић-шић са гошпоном, председница Кола Српских Жестара из Крагујевца, изасланица Централног Покрета из Београда, председница Женског Покрета, са свима управним чланицама, из Крагујевца, родитељи ученица, мештани и т. д.

Семидеветогодишња Анкета Вудпуорт. — Анкета Ахусдур је прва жена доктор из Немачке. Од ране младости је била у првим редовима немачких феминисткиња, а после рата је међу најактивнијих у немачкој секцији Интернационалне Лиге за Мир и Слободу, чји је духовни вођа. После рата је почела излазити месечни часопис „Die Frau im Staate“, који је под њеним уредништвом најуспешнији борац за правду и слободу женоцима. Анкета Ахусдур је 22 септембра славила у Минхену седмдесетогодишњицу, срдчно поздравила и велики многобројних поштоваца из земље и иностранства.

Жене Професори на Универзитету у Холандији. — Пре краткот времена ове је именована на Универзитету у Амстердаму др. Корнелија де Ланде за професора дијетирије. Она је трећа жена професор на холандским Универзитетима. Јована Вестердај (Jovan Westerdijk) је професор биологије на Универзитету у Утрехту, а г-ђа Тамс (Tamms) је исто тако професор биологије на Универзитету у Гронингену.

Пропа Вилгенс као политички лидер. — У Минхену је била ових дана поствљена прва жена за политичког деквара, г-ђа Велс (Wells). Она ће пре свега имати посло у овим случајевима, где су у питању жене и деца. Поред тога јој је поверен и надзор над здравственим стањем привредника, као и надзор над поступањем са њима.

Видериче жена у дипломатској служби. — Две америчке жене г-ђа Петик-Филд (Pette Field) и Луиза Аморсон (Luis Amerson) већ су годинама у дипломатској служби. Прва је вицеконсул у Амстердаму, а друга је секретар посланства у Паними. Сада је и трећа Американка, г-ђа Флоранс Вили (Florence Will), положила дипломатски испит, и ступила је у дипломатску службу. Тако видимо да жене пољко узале и у ту професију, која још врло ретко бива попуштена женама приликом отворања врата за жене. Када жене у нашој земљи забележавати прву жену дипломату?

Конгрес Народних Женских Савеза. — Од 14 до 5 октобра, г. г. одржао је Немачки Народни Женски Савез свој конгрес, са следећим питањима на дневном реду: 1) Заштита Жене и Мајке у брачној жени; 2) Како ће жена по стиги да ојача своју утицај у политичком животу; 3) Женски занати; 4) Жена у немачком привредном животу; 5) Народни Женски Савези у Беле Британије одржао је конгрес од 10—14 октобра, са следећим дневним редом: изједначене политичких права жена и мушкарца; поступање са мало детским злочињница; повишење казне за повреду морала малолетника; оснивање игралишта и спортских просторија за омладину; повишење старости за удају.

Индријана жена. — У скоро недостопним крајевима Јужне Америке, где мало има забређеног белог човека, жене индијанке племени Јури и Мару су среће. Код њих имају прилику добар положај. Пелеме Бакарри има у породици аведено врло стругу поделу рада. Жена припадају лакши послови, а мушкарци имају једино да се брину за породицу. Сви иду сасвим глатко без најмањег одела, али имају у прокс томе много више морала као што га имају много Евро-

пејци. Уопште се баве индијске жене највише са ручним радом и сликањем на који дивљих звери. Ти њихови радови су инпродно лепа и оригинална и женама дају једину зараду, издр сиромашу. Док су Индијанке мале, мушкарци им на све начине ласкају и високо их обожавају. Али кад се удају, жене постају сасвим без воље и слепо су одане својом мужу. Индијанка живи само за свога мужа, као гл, служи му и служи га без најмањег отпора. Она једи само додеће послове. Број њих Индијаначки се не навикну на обрађивање земље, иду их мосту у место, пролађу своје ручне радове. Међу индијанским девојкама налазе се праве лепотице, али после удаје њихове лепоте брзо нестаје. Велики број индијанка нагрпано је по фабрикама, али тај рад их страшно бруо упропашћује и невероватно бруо изгубе своју снагу. За неколико година острапе, постају немоћне и просячељем се одржавају у животу.

Рад деце у ползопиреџи. — У Интернационалној ревији за децу објавила је госпођа М. Мултер резултате анкете из године 1922 о месту, којом је запослено деце у ползопиреџи. Анкета је показала да је скоро једна четвртине све деце запослено у ползопиреџи. Статус деце је обично 10 година, кад ступе у тај рад, а радно време износи 6-11 часова дневно. Пошто су скоро у свима земљама услови за тако рани и тежак рад деце једнаки, тражи госпођа Мултер да се то питање редугише интернационалним уговорима. Уговори би морали базирати на томе да познате школе због рада деце не сме трпети, да треба одредити минимално време за одмор и максимум радног времена. Анкета је доказала да ползопиреџа шкоди сама себи највише таквим претрпаним радом деце, јер њим узима снагу и омерне њу, а такође и здравље и толики прилику сеоског живља у велике вароши и индустрији.

Жене политичкијим чиновница у Немачкој. — У Немачкој су по последњим извештајима жене као политичкијим чиновница у Пруској, Хамбургу и Дрздену. У Пруској их има 50, а 214 их се спрема, у Хамбургу 6 и у Дрздену 6. Њихов задатак је у првоме реду да спречавају злочине на тај начин што се брину за женско становиштво и да доведу жене, којима преји морална и социјална институција. У Пруској је постојало и зашто је толики прилику сеоског живља у велике вароши и индустрији.

Жене забавишта у Бечу. — Забавишта за децу у Бечу и зашто доба су веома јако средство за помоћ оних женама, које су скоро дана на послу. Бечка општина, која тако систматски ради на решавању социјалних питања, издржава 103 деца забавишта, од којих већина је отворена од 6 часова у јутру до 6 часова по подне и која дају и храну.

Молимо све претплатнике-це који нису наменили претплату за друго полгође 1927 године (а нарочито за прво полгође)

— да то учине одмах, и да нам приликом нарочито обрате пажњу да своју адресу сасвим читко испишуте.